

ימי עיון בתנ"ך תשע"ט

אהרן הכהן - החלופה היהודית לתקינות פוליטית (שיעור מס' 51) -

חיים נבון

א. מהי תקינות פוליטית?

1. "הפוסטמודרניזם אומרים: דיבור הוא נשק בקונפליקט בין קבוצות שאינן שוות. זה הפוך לגמרי מהתפישה הליברלית של הדיבור, שאומרת: דיבור הוא כלי להבנה ולתקשורת בין יחידים חופשיים" (סטיבן היקס, דיבור חופשי ופוסטמודרניזם).

ב. שותפות או כוח - החטא הקדמון

2. "אֵל הָאֱשֶׁה אָמַר הָרָבָה אַרְבָּה עֶצְבוֹנָךְ וְהַרְגֵךְ בְּעֶצֶב תִּלְדֵי בָנִים וְאֵל אִישׁךָ תִּשְׁוֹקֶתְךָ וְהוּא יִמְשֵׁל בְּךָ" (בראשית ג', טז).

3. "תשוקתך - משמעתך, והטעם שתשמעי כל אשר יצווה עליך, כי את ברשותו לעשות חפצו" (ראבי"ע שם).

4. "הא-לוהים, אליבא דנחש, רצה באדם למטרה אחת ויחידה: לשמור אותו במצב מתמיד של עבדות ולהתענג על בורותו וגסותו. הא-לוהים חושש ממתחרה" (הרב סולובייצ'יק, אדם וביתו, עמ' 121).

ג. הרמב"ם על החטא הקדמון

ד. איך מתקנים את המבול?

5. "וַיְהִי כִּי הִחַל הָאָדָם לָרֵב עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה וּבָנוֹת יִלְדוּ לָהֶם. וַיִּרְאוּ בְנֵי הָאֱלֹהִים אֶת בָּנוֹת הָאָדָם כִּי טֹבֹת הֵנָּה וַיִּקְחוּ לָהֶם נָשִׁים מִכָּל אֲשֶׁר בָּחָרוּ. וַיֹּאמֶר ה' לֹא יִדּוֹן רוּחִי בָאָדָם לְעַלְמָם בְּשֶׁגֶם הוּא בָשָׂר וְהָיוּ יָמָיו מָאָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה. הַנִּפְלִים הָיוּ בְּאֶרֶץ בְּיָמֵי הַהֶם וְגַם אַחֲרֵי כֵן אֲשֶׁר יָבֹאוּ בְנֵי הָאֱלֹהִים אֶל בָּנוֹת הָאָדָם וַיִּלְדוּ לָהֶם הַמָּה הַגִּבּוֹרִים אֲשֶׁר מְעוֹלָם אֲנָשֵׁי הֵם. וַיֵּרָא ה' כִּי רַבָּה רָעַת הָאָדָם בְּאֶרֶץ וְכָל יֶצֶר מַחְשְׁבֹת לִבּוֹ רָע כָּל הַיּוֹם. וַיִּנְחַם ה' כִּי עָשָׂה אֶת הָאָדָם בְּאֶרֶץ וַיִּתְעַצֵּב אֵל לִבּוֹ. וַיֹּאמֶר ה' אֲמַחֶה אֶת הָאָדָם אֲשֶׁר בָּרָאתִי מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה מֵאָדָם עַד בְּהֵמָה עַד רֶמֶשׂ וְעַד עוֹף הַשָּׁמַיִם כִּי נַחַמְתִּי כִּי עָשִׂיתֶם" (בראשית ו', א-ז).

6. "מאֲלָה נִפְרְדוּ אֵיזִי הַגּוֹיִם בְּאַרְצֹתֶם אִישׁ לְלִשְׁנוֹ לְמִשְׁפּוּחֹתֶם בְּגוֹיֹתֶם" (בראשית י', ה).

7. "עַל כֵּן יַעֲזֹב אִישׁ אֶת אָבִיו וְאֶת אִמּוֹ וְדָבַק בְּאִשְׁתּוֹ וְהָיוּ לְבָשָׂר אֶחָד" (בראשית ב', כד).

ה. אהרן מול פרעה

8. "וַיְהִי רָעַב בְּאֶרֶץ וַיֵּרָד אַבְרָם מִצְרַיִם לְגוֹר שָׁם כִּי כָבֵד הָרָעַב בְּאֶרֶץ. וַיְהִי כִּי פָאָשָׁר הַקָּרִיב לְבֹא מִצְרַיִם וַיֹּאמֶר אֵל שְׂרֵי אֲשֶׁתּוֹ הִנֵּה נָא יָדְעֹתִי כִּי אִשָּׁה יָפֵת מְרָאָה אֶתְּ. וְהָיָה כִּי יֵרְאוּ אֶתְּ הַמִּצְרַיִם וְאָמְרוּ אֲשֶׁתּוֹ זֹאת וְהָרְגוּ אֹתִי וְאֶתְּ יָחִיו. אֲמָרִי נָא אַחֲתִי

ימי עיון בתנ"ך תשע"ט

את למען ייטב לי בעבורך וחייתך נפשי בגללך. ויהי כבוא אברם מצרימה ויראו המצרים את האשה כי זפה הוא מאד. ויראו אתה שרי פרעה ויהללו אתה אל פרעה ותקח האשה בית פרעה... וינגע ה' את פרעה נגעים גדלים ואת ביתו על דבר שרי אשת אברם. ויקרא פרעה לאברם ויאמר מה זאת עשית לי למה לא הגדת לי כי אשתך הוא. למה אמרת אחתי הוא ואקח אתה לי לאשה ועתה הנה אשתך קח ולך. ויצו עליו פרעה אנשים וישלחו אתו ואת אשתו ואת כל אשר לו" (בראשית י"ב, י-כ).

9. "ואחר באו משה ואהרן ויאמרו אל פרעה כה אמר ה' אלהי ישראל שלח את עמי ויחגו לי במדבר. ויאמר פרעה מי ה' אשר אשמע בקלו לשלח את ישראל לא ידעתי את ה' וגם את ישראל לא אשלח. ויאמרו אלהי העברים נקרא עלינו נלכה נא דרך שלשת ימים במדבר ונזבחה לה' אלהינו פן יפגענו בדבר או בחרב. ויאמר אלהם מלך מצרים למה משה ואהרן תפריעו את העם ממעשיו לכו לסבלתיכם. ויאמר פרעה הן רבים עתה עם הארץ והשבפתם אתם מסבלתם. ויצו פרעה ביום ההוא את הנגשים בעם ואת שטריו לאמר. לא תאספון לתת תבן לעם ללבו הלבנים כתמול שלשם הם ילכו וקששו להם תבן. ואת מתכנת הלבנים אשר הם עשים תמול שלשם תשימו עליהם לא תגרעו ממנו כי נרפים הם על פן הם צעקים לאמר נלכה נזבחה לאלהינו. תכבד העבדה על האנשים ויעשו בה ואל ישעו בדברי שקר" (שמות ה', א-ט).

10. "ויאמר משה אל ה' בי אדני לא איש דברים אנכי גם מתמול גם משלשם גם מאז דברך אל עבדך כי כבד פה וכבד לשון אנכי. ויאמר ה' אליו מי שם פה לאדם או מי ישום אלם או חרש או פקח או עור הלא אנכי ה'. ועתה לך ואנכי אהיה עם פיד והוריתיך אשר תדבר. ויאמר בי אדני שלח נא ביד תשלח. ויחר אף ה' במשה ויאמר הלא אהרן אחיך הלוי ידעתי כי דבר דבר הוא וגם הנה הוא יצא לקראתך וראך ושמת בלבו" (שמות ד', י-יד).

11. "וידבר משה אל בני ישראל ויתנו אליו כל נשיאיהם מטה לנשיא אחד מטה לנשיא אחד לבית אבתם שנים עשר מטות ומטה אהרן בתוף מטותם. וינח משה את המטות לפני ה' באהל העדת. ויהי ממחרת ויבא משה אל אהל העדות והנה פרח מטה אהרן לבית לוי ויצא פרח ויצא ציץ ויגמל שקדים" (במדבר י"ז, כא-כג).

12. "ויירד ה' בענן וידבר אליו ויאצל מן הרוח אשר עליו ויתן על שבעים איש הזקנים ויהי פנוח עליהם הרוח ויתנבאו ולא יספו. וישארו שני אנשים במחנה שם האחד אלדד ושם השני מידד ותנח עליהם הרוח והמה בכתבים ולא יצאו האהלה ויתנבאו במחנה. ויגר הנער ונגד למשה ויאמר אלדד ומידד מתנבאים במחנה. ויען יהושע בן נון משרת משה מבחריו ויאמר אדני משה כללם. ויאמר לו משה המקנא אתה לי ומי יתן כל עם ה' נביאים כי יתן ה' את רוחו עליהם" (במדבר י"א, כה-כט).

ו. השפה - כלי דיכוי או כלי תקשורת?

13. "ויהי כל הארץ שפה אחת ודברים אחדים" (בראשית י"א, א).

14. "ויאמר משה לפני ה' הן אני ערל שפתים ואידך שמע אלי פרעה. ויאמר ה' אל משה ראה נתתיך אלהים לפרעה ואהרן אחיך יהיה נביאך" (שמות ו', לז-א).

ימי עיון בתנ"ך תשע"ט

15. "כשהיה אהרן מהלך בדרך פגע באדם רשע ונתן לו שלום. למחר בקש אותו האיש לעבור עבירה, אמר: אוי לי, איך אשא עיני אחר כך ואראה את אהרן? בושתי הימנו שנתן לי שלום. ונמצא אותו האיש מונע עצמו מן העבירה.

וכן שני בני אדם שעשו מריבה זה עם זה. הלך אהרן וישב לו אצל אחד מהם, ואמר לו: בני, ראה חברך מהו אומר? מטרף את לבו וקורע את בגדיו, אומר: אוי לי, היאך אשא את עיני ואראה את חברי, בושתי הימנו שאני הוא שסרחתי עליו. הוא יושב אצלו עד שמסיר קנאה מלבו. והולך אהרן ויושב לו אצל האחר, ואומר לו: בני, ראה חברך מהו אומר? מטרף את לבו וקורע את בגדיו, ואומר: אוי לי, היאך אשא את עיני ואראה את חברי, בושתי הימנו שאני הוא שסרחתי עליו. הוא יושב אצלו עד שמסיר קנאה מלבו. וכשנפגשו זה בזה גפפו ונשקו זה לזה" (אבות דרבי נתן נו"א פרק יב).

16. "כללו של דבר: האדם צריך לשום עיניו ולבו על דרכיו, ובפרט על מוצא פיו, שלא להתערב בעניינים שבין אדם לחברו אם לא שידע מתחילה את העניין בבירור לאמיתו, ולכוון לתועלת ולא מצד השנאה, ולראות את הנולד מדיבורו שלא יצא מגדר הדין, חס ושלום. ואז ה' יהיה בכסלו [= מבטחון] שלא יילכד בפח היצר" (חפץ חיים ציור שלישי יא).